

SCENOGRAF

I. PODSTAWOWE ZADANIA¹

- 1.1. Scenograf jest autorem stylistyki i oprawy plastycznej filmu – współautorem obrazu – i jednym z głównych współtwórców filmu.
- 1.2. Scenograf realizuje ogólne założenia artystyczne filmu uzgodnione z Reżyserem i Producentem na podstawie zatwierdzonego scenariusza oraz zgodnie z podstawowymi parametrami filmu określonymi przez Producenta w warunkach skierowania do produkcji.
- 1.3. Scenograf ustala z Reżyserem kluczowe założenia stylu, formy i sposobów realizacji zarówno obrazu całego filmu, jak również poszczególnych scen i sekwencji, a następnie opracowuje koncepcję wizualizacji przestrzeni filmu dostosowując ją do ogólnych założeń artystycznych. Swoje projekty plastyczne i propozycje obiektów zdjęciowych przedstawia do akceptacji w pierwszej kolejności Reżyserowi i Producentowi.
- 1.4. Scenograf wykonuje swoje zadania poprzez kierowanie całością prac przygotowawczych i zdjęciowych podległych mu pracowników pionu scenograficznego, tj. departamentu scenografii (w tym departamentu budowy dekoracji) i departamentu dekoracji obiektów, we współpracy artystyczno-twórczej z innymi realizatorami i członkami ekipy filmowej, a w szczególności z szefami departamentu kostiumów i departamentu charakteryzacji, a także departamentu efektów specjalnych: SFX i VFX.

II. ZALEŻNOŚCI SŁUŻBOWE

- 2.1. Scenograf jest angażowany przez Producenta, który ma prawo do wszechstronnego nadzoru nad realizacją filmu, w tym także nad pracą Scenografa. Scenografa obowiązują także zalecenia artystyczne Reżysera oraz operatywne dyspozycje Kierownika produkcji. Szczegółowe warunki współpracy Producent określa w umowie.
- 2.2. W wypadku filmów fabularnych Scenograf wraz z Producentem wiodącym, Producentem kreatywnym, Reżyserem, Operatorem obrazu i Kierownikiem produkcji tworzą ściśle kierownictwo ekipy filmowej.
- 2.3. Scenograf wykonując swoje zadania artystyczno-produkcyjne współpracuje z innymi głównymi realizatorami filmu, jak Dekorator obiektów, Kostiumograf i Charakteryzator, Koordynator efektów specjalnych (SFX i VFX), celem zachowania spójności uzgodnionej koncepcji plastycznej filmu. Ponadto ściśle współpracuje z wybraną wytwórnią, studiem lub zespołem podwykonawców do spraw przygotowania i wykonania wszystkich komponentów scenografii (w tym komputerowych), nadzorując te prace artystycznie, merytorycznie i organizacyjnie.
- 2.4. Scenograf jest bezpośrednim przełożonym (w kwestiach artystycznych, technologicznych i pełnienia nadzoru autorskiego) w tzw. pionie scenograficznym nad współpracownikami, takimi jak: Drugi scenograf, Dekorator obiektów, Asystent scenografa, Kierownik budowy dekoracji, Dyżurny scenograficzny oraz pośrednim przełożonym Asystenta dekoratora obiektów, Rekwizytora, Rekwizytora planowego. Jest także pośrednim przełożonym suwerennych departamentów i ich szefów – tj. Kostiumografa, Charakteryzatora i Koordynatora efektów specjalnych (SFX i VFX).

¹ Podane tu prawa i obowiązki są potraktowane możliwie szeroko, w sposób zakładający zaangażowanie Scenografa do tworzenia kreacji wizualno-plastycznej filmu (jak dla filmu fabularnego o skomplikowanej oprawie plastycznej, z użyciem wielu środków inscenizacyjnych i efektów specjalnych). W części produkcji fabularnych, szczególnie kameralnych i współczesnych, rola scenografa może mieć węższy charakter i mniejszy wpływ na końcowy efekt artystyczny.

III. ZASTĘPSTWO

- 3.1. W obowiązkach Scenografa może go zastąpić, w wypadku czasowej nieobecności, Drugi scenograf lub inny wykwalifikowany pracownik pionu scenograficznego. W przypadku konieczności dłuższego zastępstwa Producent ma prawo zaangażować innego Scenografa.

IV. PRAWA, OBOWIĄZKI I ZAKRES CZYNNOŚCI SCENOGRAFA

4.1. Ogólne prawa i obowiązki Scenografa

- 4.1.1. Scenograf ma prawo i obowiązek uczestnictwa w pracach rozwojowych projektu (etap developmentu), we wstępnych pracach przygotowawczych oraz w pracach okresu przygotowawczego i okresu zdjęciowego. Jeśli w projekcie przewidziano prace nad obiektami zdjęciowymi realizowanymi metodą komputerową, z wykorzystaniem wizualnych efektów specjalnych i kreacji komputerowej (CGI/VFX) – Scenograf kontynuuje swą pracę, nadzorując działania grafików i animatorów, także na etapie postprodukcji, w okresie montażu i udźwiękowania.
- 4.1.2. Ewentualny inny zakres prac Scenografa określa umowa z Producentem.
- 4.1.3. Scenograf ma obowiązek zapoznać się z tematyką filmu i szczegółowo przestudiować scenariusz i ewentualnie scenopis zatwierdzony przez Producenta do realizacji oraz związane z nimi materiały dokumentacyjne. Scenograf ma prawo współpracować z Reżyserem i Operatorem obrazu nad sporządzeniem scenopisu lub storyboardu do całego filmu lub jego części (np. scenopisu obrazkowego zdjęć specjalnych), udzielając Reżyserowi i Operatorowi obrazu wskazówek i konsultacji.
- 4.1.4. Scenograf jest zobowiązany – w ramach uzgodnionej ogólnej koncepcji stylistyki i oprawy plastycznej filmu – do przedstawienia propozycji i wizualizacji obiektów zdjęciowych filmu (z założeniem budowy dekoracji, adaptacji wewnątrz naturalnych lub obiektów plenerowych). Opracowuje projekty plastyczne do wykonania całej oryginalnej scenografii.
- 4.1.5. Scenograf ma prawo do wskazania kandydatów na najbliższych współpracowników. Ma także prawo do wyboru instytucji świadczących sprzedaż, usługi wykonawstwa i wynajmu środków inscenizacyjnych (np. rekwizytów, elementów dekoracyjnych itp.), wykonujących usługi budowlane, wykonujących fizyczne – scenotechniczne efekty specjalne (efekty na planie zdjęciowym), dostarczających materiały scenograficzne oraz ma prawo wyboru ofert dostawców usług, sprzętu i materiałów o określonych właściwościach; ostatecznej akceptacji finansowej i organizacyjnej tych wyborów dokonuje Producent lub Kierownik produkcji.
- 4.1.6. Scenograf jest zobowiązany przestrzegać zatwierdzonych terminów realizacji, dostosowując swoją koncepcję stylistyki i oprawy plastycznej filmu do warunków i możliwości finansowych produkcji, bez ograniczenia artystycznych wartości filmu.
- 4.1.7. Scenograf jest obowiązany zgłaszać Kierownikowi produkcji wszystkie fakty i okoliczności ograniczające możliwość terminowego wykonania prac produkcyjnych oraz zagrażające przekroczeniem kosztów filmu, wnosząc jednocześnie konkretne rozwiązania zmierzające do usunięcia tych okoliczności.
- 4.1.8. Scenograf ma prawo wnioskować do Kierownika produkcji o wymianę podległego mu personelu technicznego.
- 4.1.9. Scenograf, poprzez możliwie najlepsze wykonanie swoich zadań, powinien przyczyniać się w szczególności do sprawnej obsługi prac okresu zdjęciowego, w tym do eliminowania przestojów; w szczególności Scenograf winien dążyć do optymalizacji prac okresu zdjęciowego poprzez rozwiązania organizacyjne dające możliwość sprawnego, równoległego lub sukcesywnego przygotowywania kompletnie urządzonych obiektów zdjęciowych.

- 4.1.10. Scenograf ma prawo i obowiązek do uczestnictwa we wszystkich dokumentacjach scenograficznych i przeglądach roboczych materiałów zdjęciowych.
- 4.1.11. Scenograf współpracuje z Kierownikiem produkcji wraz z całym podległym sobie pionem scenograficznym w zakresie przygotowania szczegółowego kosztorysu filmu w tym zapotrzebowań na sprzęt, materiały i usługi scenograficzne i ich wyceny oraz w zakresie akceptacji wszelkich operacji gospodarczych związanych z szeroko pojętą scenografią.
- 4.1.12. Scenograf współpracuje i akceptuje prace w zakresie dotyczącym strony wizualnej filmu z konsultantami, projektantami, plastykami oraz wykonawcami efektów wizualnych – fizycznych/scenotechnicznych i komputerowych.
- 4.1.13. We wszystkich pracach dba o możliwość zastosowania rozwiązań odpowiednich dla skali rzeczywistych potrzeb organizacji przestrzeni filmu; szuka i inspirowuje współpracowników do znajdowania rozwiązań zgodnych z nowymi metodami pracy i postępem technicznym (np. w dziedzinie budowy dekoracji i efektów specjalnych); zapoznaje się z nowymi technologiami z zakresu efektów komputerowych badając i wskazując kierownictwu ekipy filmowej możliwości zastosowania wzbogacenia lub uzupełnienia scenograficznej oprawy wizualnej filmu w okresie postprodukcji.

4.2. Zakres czynności Scenografa na etapie developmentu, w okresie developmentu produkcyjnego lub w tak zwanym wstępnym okresie przygotowawczym

- 4.2.1. Scenograf na etapie developmentu analizuje przedstawioną wersję scenariusza filmu i zapoznaje się z koncepcją przedstawioną przez Reżysera.
- 4.2.2. Na prośbę Scenarzysty zobowiązany jest do udzielenia konsultacji w ramach swoich kompetencji, co może wpłynąć na zmiany w tekście scenariusza.
- 4.2.3. Współpracuje z Kierownikiem produkcji przy tworzeniu wstępnej wersji kalkulacji kosztów związanych ze scenografią i szeroko pojętą inscenizacją.
- 4.2.4. Organizuje i opcjonalnie uczestniczy w zwiadzie lokalizacyjnym, pozwalającym na podjęcie decyzji o wyborze regionu/regionów realizacji zdjęć.
- 4.2.5. Na życzenie Producenta przygotowuje wizualizacje obiektów zdjęciowych i koncepcje plastyczne inscenizacji filmu, tworząc katalog obiektów (tzw. *mood book*), do którego dodane są tablice referencyjne (tzw. *moodboardy*) poszczególnych obiektów, dekoracji, rekwizytów, a także efektów specjalnych, a w szczególnych przypadkach także referencja dla wizualizacji postaci (kostium/charakteryzacja).

4.3. Zakres czynności Scenografa w okresie przygotowawczym

- 4.3.1. Scenograf szczegółowo analizuje skierowaną do produkcji (produkcyjną) wersję scenariusza filmu, tworząc bazę informacji o potrzebach scenograficznych, bazując na liście obiektów, wynikających z nagłówków scen (tzw. *sluglines*)
- 4.3.2. Współpracuje przy tworzeniu scenopisu i storyboardów na życzenie Reżysera. Opracowuje na potrzeby pionu scenograficznego dokumentację ikonograficzną.
- 4.3.3. Przedstawia do akceptacji Reżysera i Producenta propozycje podziału obiektów zdjęciowych wymienionych w scenariuszu na budowane dekoracje i adaptacje scenograficzne, wnętrza naturalne i obiekty plenerowe oraz przedstawia i uzgadnia w gronie ścisłego kierownictwa ekipy filmowej swoje zamierzenia dotyczące kluczowych problemów adaptacji scenograficznych i planowanego zakresu przygotowania obiektów do zdjęć. Zapoznaje się z limitami finansowymi produkcji filmu i harmonogramem prac okresu zdjęciowego.
- 4.3.4. Ustala z Kierownikiem produkcji i Producentem skład ekipy w pionie scenograficznym, a w szczególności skład departamentu budowy dekoracji i dekoracji obiektów, dokonując podziału zadań pomiędzy współpracowników.

- 4.3.5. Podczas dokumentacji scenograficznej – wstępnej, na podstawie pre-dokumentacji wykonanej przez Skauta, dokonuje artystycznego wstępnego wyboru lokalizacji lokacji, w których będą ulokowane obiekty zdjęciowe. Wybór ten konsultuje z Drugim kierownikiem produkcji ds. lokacji, biorąc pod uwagę warunki finansowe, logistyczne i organizacyjne (w możliwie jak najwcześniejszej fazie okresu przygotowawczego); dokonuje podziału na obiekty zdjęciowe zlokalizowane w plenerze, wnętrzach naturalnych lub przeznaczone do budowy na hali zdjęciowej.
- 4.3.6. Przedstawia Reżyserowi i Operatorowi obrazu lokacje i związane z nimi koncepcje powstania obiektów zdjęciowych do akceptacji podczas tzw. dokumentacji scenograficznej – finalnej (ang. *director's scout*).
- 4.3.7. Scenograf typując obiekty pod kątem walorów plastycznych i inscenizacyjnych planuje wstępnie zakres adaptacji scenograficznych i wyposażenia wnętrz. W wypadku współpracy z osobami lub firmami zajmującymi się wyborem lokacji obiektów (*location scout*) akceptuje ich propozycje. Przedstawia projekty scenograficzne dekoracji budowanych w atelier i w plenerze.
- 4.3.8. Konsultuje z Operatorem obrazu wymogi adaptacji obiektów pod kątem zaplanowanej optyki i techniki zdjęciowej oraz konsultuje z Operatorem dźwięku zakres zastosowania konkretnych rozwiązań scenograficznych pod kątem akustyki i warunków do nagrań dźwięku. Ostatecznej akceptacji wyboru obiektów zdjęciowych dokonuje Reżyser i Producent, często za pośrednictwem swoich współpracowników z pionu produkcyjnego.
- 4.3.9. Wykonuje osobiście lub ze współpracownikami wszystkie projekty plastyczne scenografii w uzgodnionej formie (np. szkice, rysunki, makiety, wizualizacje komputerowe) i opracowuje wytyczne do ich wykonania; przygotowuje bądź nadzoruje wykonanie planów architektonicznych i rysunków technicznych, koordynuje wykonanie lub inne sposoby pozyskania elementów scenografii prowadząc nadzór autorski nad budową dekoracji i adaptacjami scenograficznymi, nadzoruje ostateczne przygotowanie i urządzenie obiektów zdjęciowych, rozpatruje wnioski i propozycje zmian oraz poprawek scenograficznych przedłożonych przez Producenta, Reżysera, Operatora obrazu i ewentualnie Operatora dźwięku, przedstawia pierwsze gotowe obiekty zdjęciowe do akceptacji przed rozpoczęciem zdjęć.
- 4.3.10. Doradza i ściśle współpracuje z Drugim scenografem i Dekoratorem obiektów, w sprawach związanych z projektowaniem dekoracji obiektów i rekwizytów (w tym rekwizytów specjalnych); zasięga opinii Operatora obrazu w tych kwestiach.
- 4.3.11. Doradza i ściśle współpracuje z Kostiumografem i Charakteryzatorem w sprawach związanych z projektowaniem i wykonaniem kostiumów i elementów charakteryzacji pod kątem zgodności tych składników inscenizacji z wybranym stylem zdjęć i zachowaniem spójnej koncepcji plastycznej (w dziedzinie barwy, faktury, funkcjonowania w oświetleniu itp.); zasięga opinii Operatora obrazu w tych kwestiach.
- 4.3.12. Nadzoruje i akceptuje wykonanie teł scenograficznych (zastawek) do dekoracji.
- 4.3.13. Przeprowadza rekonesans w magazynach środków inscenizacyjnych i sporządza osobiście lub za pośrednictwem podległego personelu szczegółowe wykazy mebli, rekwizytów, elementów wyposażenia itp. do ich wynajęcia na czas przygotowań i zdjęć; nadzoruje odbiór wskazanych środków inscenizacyjnych; sporządza zestawienia środków inscenizacyjnych do zakupienia bądź wykonania, nadzoruje i akceptuje zakupy i wykonawstwo tychże.
- 4.3.14. Przedstawia Reżyserowi pozyskane środki inscenizacyjne do ostatecznej artystycznej akceptacji.
- 4.3.15. Udziela wskazówek Kierownikowi produkcji przy aktualizacji szczegółowego kosztorysu (w kategoriach związanych ze scenografią) i harmonogramu produkcji w zakresie swoich kompetencji. W szczególności zapoznaje się ze wstępnym kalendarzowym planem zdjęć filmu udzielając wskazówek, co do planowanej kolejności realizacji zdjęć w poszczególnych obiektach.

- 4.3.16. Przygotowuje scenografię do zdjęć „uciekających” i zdjęć do teł filmowych do późniejszej reprojekcji (np. na ekranach ledowych w ramach wirtualnej produkcji).

4.4. Zakres czynności Scenografa w okresie zdjęciowym

- 4.4.1. Scenograf nadzoruje terminowość wykonania wszelkich prac scenograficznych zgodnie z przyjętym kalendarzowym planem zdjęć i bieżącymi planami pracy. Czynnie uczestniczy w przygotowaniach kolejnych obiektów zdjęciowych do zdjęć, wnioskując o ich przyjęcie, w miarę możliwości z wyprzedzeniem czasowym, pozwalającym na wykonanie ewentualnych poprawek i zmian.
- 4.4.2. Udziela wskazówek i konsultuje z właściwymi specjalistami wszelkie działania inscenizacyjne związane z realizacją fizycznych scenotechnicznych efektów specjalnych (przeprowadzanych na planie), takich jak np.:
- 4.4.2.1. Symulacja efektów zjawisk atmosferycznych – opadów deszczu, śniegu, wiejącego wiatru oraz innych.
 - 4.4.2.2. Tworzenie efektów pirotechnicznych: eksplozji, dymów, pożarów itp.
 - 4.4.2.3. Dodawanie efektów związanych z funkcjonowaniem i wyglądem scenografii, jak np. zapadnie, baseny, suwnice, pomosty, zastawki, ekrany, horyzonty oraz patynowanie, kurz, polerowanie).
 - 4.4.2.4. Tworzenie efektów mechanicznych i kinetycznych, związanych z ewolucjami kaskaderskimi.
 - 4.4.2.5. Uzyskiwanie efektów skomplikowanych charakteryzatorskich.
 - 4.4.2.6. Przygotowanie fizycznych elementów na planie do stworzenia efektów komputerowych, które będą realizowane z wykorzystaniem określonej scenografii istniejącej na planie (techniki łączone), bądź w całości tworzone w postprodukcji.
- 4.4.3. Udziela wskazówek podległemu personelowi, który jest obecny stale na planie zdjęciowym, w sprawie wprowadzania bieżących korekt i uzupełnień scenograficznych w trakcie zdjęć, a w tym nadzoruje transformacje obiektów i adaptacje do zmienionego stanu obiektów.
- 4.4.4. Uczestniczy w okresowych przeglądach podmontowanych materiałów roboczych.
- 4.4.5. Współpracuje z Kierownikiem produkcji pomagając w sprawdzeniu merytorycznym operacji gospodarczych związanych ze scenografią, potwierdzając podpisem właściwe dokumenty (faktury, rachunki, protokoły).
- 4.4.6. Nadzoruje rozliczenie środków inscenizacyjnych po zdjęciach i likwidację pracowni scenograficznej.
- 4.4.7. Realizuje ponownie scenografię – wyłącznie za zgodą i wiedzą Producenta – do wybranych ujęć i scen wymagających ponownej realizacji (przekrętki) oraz przygotowuje miejsca zdjęć do materiałów już nakręconych (dokrętki) za dodatkowym wynagrodzeniem, jeśli te prace nie są realizowane w ramach okresu zdjęciowego oraz dotyczą nowych scen i ujęć nie przewidzianych uprzednio.

4.5. Zakres czynności Scenografa w okresie montażu i udźwiękowienia

- 4.5.1. Scenograf w czasie prac w okresie montażu i udźwiękowania wspomaga swoich współpracowników w sprawnym rozliczeniu środków inscenizacyjnych i całości prac okresu zdjęciowego, dbając w szczególności o właściwą gospodarkę materiałami odzyskanymi z rozbiórek dekoracji.
- 4.5.2. Jeżeli przyjęty model realizacji filmu zakłada wykorzystywanie technik komputerowych i animacji (ang. CGI – *computer generated imagery*) do tworzenia obiektów zdjęciowych w postprodukcji lub tworzenia efektów specjalnych wzbogacających inscenizacyjnie obraz, Scenograf przygotowuje projekty plastyczne i nadzoruje pracę grafików i animatorów udzielając nim konsultacji w zakresie plastyki i stylistyki tworzonych obiektów i ostatecznie akceptując gotowe prace.

V. KOMENTARZ

Współczesne modele pracy nad scenografią filmową coraz częściej rozmywają granice między tradycyjną scenografią fizyczną a scenografią cyfrową. W produkcjach wykorzystujących CGI i VFX, scenografia bywa tworzona poza planem zdjęciowym, na etapie postprodukcji filmu, przez grafików komputerowych i animatorów, co rodzi pytanie o autorstwo i nadzór artystyczny nad przestrzenią filmową (szeroko pojętą inscenizacją). Nie jest jednoznacznie określone, czy w takich przypadkach funkcję Scenografa powinien pełnić specjalista od wizualnych efektów komputerowych, czy też nad całością powinien czuwać Scenograf filmowy, który tradycyjnie odpowiada za spójność wizualną świata przedstawionego. Model pracy zależy od struktury organizacji ekipy filmowej w danej produkcji – w niektórych przypadkach Graficy 3D przejmują pełną kontrolę nad projektowaniem przestrzeni, w innych Scenografowie nadzorują cyfrowe lokacje, zapewniając ich zgodność z koncepcją artystyczną filmu. Dyskusja o tym, kto faktycznie „tworzy” scenografię w epoce zaawansowanych efektów specjalnych, pozostaje otwarta i wymaga dostosowania tradycyjnych podziałów obowiązków do współczesnych realiów produkcji. Dlatego bardzo ważne jest, aby Producent ściśle sprecyzował to w umowie zawieranej ze Scenografem.

Kamil Przełęcki